

14 студзеня ў Маскве пачала работу IV сесія Вярхоўнага Савета ССРСР пятага склікання.

Паспяўнае павышэнне матэрыяльнага дабрабыту працоўных, паліпашэнне аховы здароўя і медыцынскага абслугоўвання спрыяльна адбіваюцца на росце насельніцтва краіны.

У гэты свет прымае выдатны даклад Старшыні Савета Міністраў ССРСР, Першага сакратара Цэнтральнага Камітэта КПСС дэпутат М. С. Хрушчоў.

Не для якой-небудзь адной дзяржавы або адной групы дзяржаў, яно адкрывае шлях да трывалга міру і развіцця эканомікі для ўсіх краін, для ўсіх народаў.

Масква. Чацвёртая сесія Вярхоўнага Савета ССРСР пятага склікання. Сумеснае пасяджэнне Савета Саюза і Савета Нацыянальнасцей 14 студзеня. На трыбуне — Старшыня Савета Міністраў ССРСР таварыш М. С. Хрушчоў выступае з дакладам «Разбіраемце — шлях да ўмацавання міру і забеспячэння дружбы паміж народамі».

У 11 гадзін раніцы ў Вялікім Крамлёўскім палацы адкрылася сумеснае пасяджэнне Савета Саюза і Савета Нацыянальнасцей.

Працяглымі апладысмантамі сустраі дэпутаты і госці паўднёныя ва ўрадавых ложах кіраўнікоў Камуністычнай партыі і Саветака ўрада.

Паказчыкі развіцця нашай прамысловасці і сельскай гаспадаркі за апошнія гады, адзначыў М. С. Хрушчоў, гавораць аб тым, што паспяхова вырашаецца пастаўлена партыяй задача — дагнаць і перавысць Злучаныя Штаты Амерыкі па вытворчасці прадукцыі на душу насельніцтва.

М. С. Хрушчоў, што ў буйнейшых краінах Захаду, і перш за ўсё ў краінах НАТО, яшчэ дзейнічаюць уплывы сільны, якім не да спадобы ні пачаццё ў адносінах паміж дзяржавамі, ні асабістыя кантакты кіраўнікоў дзяржаў Усходу і Захаду.

Бурныя апладысменты раздаюцца ў зале, калі М. С. Хрушчоў гаворыць, што Савет Міністраў ССРСР уносіць на разгляд і зацвярджэнне сесіі прапанову скарачэння нашых Узброеных Сіл.

Пасля перапынку пачалося абмеркаванне даклада таварыша М. С. Хрушчова «Разбіраемце — шлях да ўмацавання міру і забеспячэння дружбы паміж народамі».

У мінулым годзе ўстаўліваў і строй звыш тысячы новых буйных дзяржаўных прамысловых прадпрыемстваў, а таксама ўведзены ў дзейнасць новыя вытворчыя магутнасці за кошт реконструкцыі, расшырэння і тэхнічнага пераабрацэння дзейных прадпрыемстваў.

Творчая ініцыятыва, магутныя прадпоўны ўдзям рабочага класа, калгаснага сялянства і савецкай інтэлігенцыі з'яўляюцца верным залогам таго, што велічыня залатні сямігадовага плана будучы выкананы датэрмінова.

Многа ўвагі кіраўнік Саветака ўрада ўдзяліў у сваім дакладзе праблеме забароны ўсіх відаў выпрабаванняў ядзернай зброі ў паветры, на зямлі, пад зямлёй і пад вадою.

Міралюбівыя людзі павінны быць пільнымі і не аслабляць барацьбы за ўмацаванне міру.

Нахай жыве мір ва ўсім свеце! — абвясціў пад бурны, доўга не змаўкаючы апладысмантамі М. С. Хрушчоў.

НАШ СЦЯГ — СЦЯГ МІРУ

— Вось гэта логіка! Хто і што можа супрацьстаяць ёй? — з запалам сказаў мне павольна чалавек у цёмным зымовым папаліто, калі я далучыўся да натоўпу, што сабраўся пад адным з вулічных радыёрапрадуратараў.

якія маюць гістарычнае значэнне для палітычнага напружанасці ў міжнароднай жыцці, пазбаўлення чалавечства ад пагрозы новай жадзілівай вайны.

Нічымусь, хопі і небяспечнасці, здаецца цяпер патугі тых ворагаў міру і раздзікі міжнароднай напружанасці, якія заплюшчваюць вочы на рэальнасць, жывуць уяўленнімі мільулата. Сярод іх асабліва вылучаецца стары бонскі канцлер Адэнаўэр.

Цэнтральны Камітэт Камуністычнай партыі і Саветка ўрад могуць даць вам, таварышы дэпутаты, што аброта, якая ў нас ужо ёсць, — гэта грозная зброя, а тая, што, так кажаць, на выхадзе, — яшчэ больш дасканалая, яшчэ больш грозная.

Выступілі член Прэзідыума Вярхоўнага Савета ССРСР І. В. Спірыдоў, беларускі пісьменнік П. У. Броўка, маёр у адстаўцы, былы начальнік гарнізона Браскаўскай крэпасці П. М. Гаўрылаў, першы сакратар ЦК КП Грузіі В. П. Мывавнадзе, дэпутат калгаса «Справа Кастрычніка» Радзівілаўскага раёна А. Ф. Іўініна і іншыя.

— Сесія Вярхоўнага Савета адкрылася ў Маскве, хіба не чуў? Там Мікіта Сяргеевіч і робіць даклад.

Ад новага скарачэння Узброеных Сіл наша краіна атрымае эканомію ў памеры 16—17 мільярдаў рублёў. Гэтыя вольныя срэды будуць укладзены ў развіццё мірнай эканомікі. А якая магутная свежая сіла ідэяў вайнаў уальвенца ў нашу прамысловасць і сельскую гаспадарку!

Дарэмна! Час і падзеі працуюць не на Адэнаўэра і яго супольнікаў і выкарыстаць, не на тых, хто хацэў бы ўзмацніць «халодную вайну» і ператварыць яе ў гарачую, з ужываннем стражонных срэдаў масавага знішчэння, а на тых, хто абараняе мір, хто змагаецца за светлую будучыню чалавечства.

Слова да таварыша М. С. Хрушчова на сесіі Вярхоўнага Савета ССРСР — гэта неаддзяльна вольна і думкі ўсяго савецкага народа. Дзе б мы ні пабывалі ў гэтыя дні — на заводзе, на новабудуўці, ва ўстаноў, у калгасе, — усюды мы пачуем галасы гарачага абмеркавання мудрай палітыкі Камуністычнай партыі і Урада ССРСР, аб якім гаварыў перад выбараніцамі народа Мікіта Сяргеевіч.

Выступаючы аднадушна адзначалі, што пытанне, якое разглядае сесія, мае велізарнае гістарычнае значэнне.

Паслядоўнасць міралюбівай знешняй палітыкі Камуністычнай партыі і Урада ССРСР відарачна для кожнага, хто піківацца міжнародным становішчам, у якой бы краіне ён ні жыў і якіх бы поглядзіў ні прытрымліваўся. Толькі за апошнія гады наш урад прыняў рад захадаў,

Час прыкметна змяніўся ў параўнанні нават з нядаўнім мінулым і ў міжнародных жыцці. Калі колькі год таму назад імперыялістычныя палітычныя вайны адкрыта брагалі збройні, паргажаючы краінам сацыялізма, дык цяпер яны павінны лі-

Наш сцяг — сцяг міру і дружбы. З бяжмежнай годнасцю выскока насё яго савецкі народ, упэўнена ідучы па шляху да камунізма.

Савецкі народ упэўнен у сваіх сілах, у сваім выдатным камуністычным заўтра. Таму мы смела, цвёрда і

Пасля выступлення тав. Суслыва спрычкі спынаюцца.

ІДЭАЛАГІЧНАЙ РАБОЦЕ — КАНКРЭТНАСЦЬ І МЭТАНАКІРАВАНАСЦЬ

Пачаўся другі год сямігадкі. Савецкія людзі добра напрацавалі ў 1959 годзе, праграма якая была завершана датэрмінова.

ласці калі 150 клубных устаноў ператвораны ў склады збожжа, а многія, якія працуюць, не забяспечаны палівам.

Час ужо міністэрству і абласным упраўленням культуры сур'ёзна падумаць аб тым, якім шляхам скараціць гэты папярвы патак, які ідзе не на карысць справы, а толькі адцягвае ўвагу ад арганізатарскай работы ў масах.

Траба прыняць самыя дзейныя меры, каб не было ў нас гэтых белых пачаткаў вучоных, дзеючых літаратуры і мастацтва. Да апошняга часу гэтая катэгорыя савецкіх людзей слабая ўдзяляла ў агульную арбіту ідэалагічнай работы ў масах.

Усправамі і ў справах — да гэтага заклікае нас партыя. Але сёння траба шыра прызнаць, што многія ўстановы культуры распубілі яшчэ стаяць у баку ад стваральнай працы свайго народа.

У народзе жыве добрая прымаўка: «Адзіны добры вопыт важней сямі добрых павучанняў». Яна якраз дарчы нашым установам культуры. Вельмі важнае месца ў іх робіць павінна займаць прапаганда перадавога вопыту: тут вечаары і балі пераможнаў, канферэнцыі, вечары пачытаў і адказаў, дні брыгад і г. д. Усе формы масавай работы добрыя, калі да іх сур'ёзна і ўдумліва рыхтавацца.

15 студзеня сесія Вярхоўнага Савета працягвала работу. Дэпутаты абмяркоўвалі даклад таварыша М. С. Хрушчова.

У гэтыя дні работнікі культуры калгаса «Чырвоны Кастрычнік» разам з агітатарамі раскажаць грамадзянам палёў і жыўлагадоўчых ферм аб мудрых рашэннях нашай партыі.

15 студзеня сесія Вярхоўнага Савета працягвала работу. Дэпутаты абмяркоўвалі даклад таварыша М. С. Хрушчова.

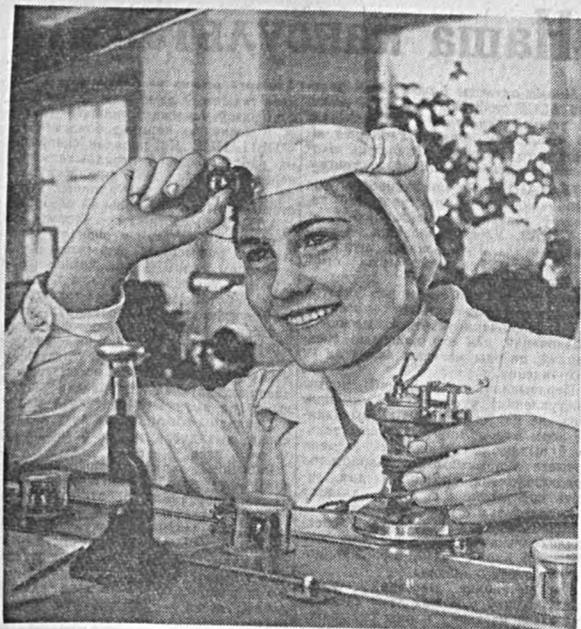
У гэтыя дні работнікі культуры калгаса «Чырвоны Кастрычнік» разам з агітатарамі раскажаць грамадзянам палёў і жыўлагадоўчых ферм аб мудрых рашэннях нашай партыі.

Пасля выступлення тав. Суслыва спрычкі спынаюцца.

У гэтыя дні работнікі культуры калгаса «Чырвоны Кастрычнік» разам з агітатарамі раскажаць грамадзянам палёў і жыўлагадоўчых ферм аб мудрых рашэннях нашай партыі.

Як толькі паявіліся газеты, дзе надрукаваны даклад таварыша М. С. Хрушчова на сесіі Вярхоўнага Савета ССРСР, адразу калі ўсіх кіеўскаў усталялася чарга.

Людзі набіраюць працоўны разбег, каб здзейсніць тое, што сказала Партыя!

Яшчэ раз аб партрэтах і плакатах

На нарадах бібліятэкараў і ў друку не раз ставіліся пытанні: дзе знайсці партреты беларускіх пісьменнікаў і плакаты на прапагандзе ролі літаратуры? Былі многа абіяжаныя. А што ж зробіць? Недаўна мне давялося пабываць у некалькіх кніжных магазінах і культурна-адукацыйных цэнтрах.

Мне патрэбны партреты Дуіна-Марцінкевіча, Янкі Купалы, Максіма Багдановіча і Якуба Коласа.

— Няма, — усюды чулася ў адказ. — Можна есць плакаты для папулярнага твораў беларускіх пісьменнікаў? — Няма.

Такая адказ вы можаце пачуць не толькі ў Магілёве.

Няўжо Дзяржаўнае выдавецтва БССР і далей будзе ігнараваць выданне партрэтаў і плакатаў, якія так патрэбны кожнай бібліятэцы і клубнай установе нашай рэспублікі?

В. АРЦЕМ'ЕВ, інспектар Магілёўскага абласнога ўпраўлення культуры.

Адкрыць букіністычны магазін

Многімі грамадзянскім часам неабходны кнігі, якія выдаваліся шмат год таму назад. Цяпер яны — бібліяграфічны рэліквія. А гэтыя выданні дамаглі б у практычнай рабоце выдателямі інстытутаў, настаўнікам сярэдніх школ, лектарам, работнікам краязнаўчых музеяў. Аднак такіх кніжак у продажы няма. Ші не варта было б падумаць Белгінцэнтрах аб адкрыцці ў абласных цэнтрах букіністычных магазінаў.

А. ПАТЫКА.

Незабыўныя сустрэчы

З падарожжа па Кітай

Кітай — далёкая па адлегласці, але такая блізкая нашым сэрцам краіна. Кому б не хацелася пахапіць іх за яшчэ, убацьчы і даказаць, як кажуць, рукою да таго, аб чым столькі чыталі, чулі. І вось — рэальнасць. Мы, група савецкіх турыстаў, едзем у Кітай. У групе пяць прадстаўнікоў ад Беларусі, сярод якіх і аўтар гэтых радкоў.

Кажуць, з вагона цягніка мела што ўбачыць. Але як мы пераканаліся, гэта не так. Мы, савецкія турысты, многа ўбачылі ўжо ў першыя гадзіны падарожжа па Кітай, хоць коды нашых назіранняў пакуль было абмежавана рамкамі агульнага.

Мы ўбачылі не толькі збудаваныя з самаму жаўтаватыя, памазанія глінаю чатыры кані ў арбу, што для нас ужо было экзотыкай. Мы ўбачылі шчырыя, радасныя ўсмешкі гаспадароў краіны. Гэтымі ўсмешкамі яны віталі нас, прадстаўнікоў Савецкай краіны. На кожнай вяснянай стаянцы калі нашага вагона збіраліся кітайскія сябры. Яны шчыра віталі нас і ўсмешкамі і аплашчэннямі. Да нашага вагона збіраліся дзеці — і яны шчыра і неспрадна віталі нас.

Так, яшчэ з агульнага мы ўбачылі, што прыехалі да сараўнчых сяброў, якія рады нам, якія гарача імкнуцца да шчырай дружбы з намі, савецкімі людзьмі. І далей, на ўсім шляху мы пераканаліся ў шчырай дружбы кітайскага народа да савецкіх людзей, у яго вялікай любові да савецкага народа. А перакананні нам быў час — па Кітай мы праехалі дзесяць тысяч кіламетраў. І хоць прабылі мы тут ужо пятнаццаць дзён, але ўбачылі больш, чым маглі б убацьчыць за пятнаццаць дзён у будзённых умовах. Мы мала спалі, і зні нашы былі большыя. Каб мы маглі не спаць, то зусім адмовіліся б ад сну, так многа цікавага, захапляльнага праналавалі нашай увазе гаспадары кітайскія сябры.

Мы пабачылі пудоўныя помнікі

кітайскай архітэктуры, наведлі музей са скарыніцамі народнага мастацтва. Мы былі на фабрыках і заводах, на ўніверсітэтах і камунах. І аб кожным з гэтых наведванняў можна было б доўга і з захапленнем расказаць.

На нашым маршруце было пяць гарадоў. У Пекіне на кожным кроку мы бачылі, чаго дасягнуў вывазнен народ. Нам паказалі будынікі, пабудаваныя за ракардна кароткі для Кітая тэрмін. Гэта — пудоўныя палацы, дасягненне сучаснай архітэктуры. Вось, напрыклад, будынак сходу народных прадстаўнікоў з залой для паляжэнняў на дзесяць тысяч месцаў. На яго будаўніцтва працавала дзесяць тысяч чалавек і збудаваны ён быў за дзесяць месяцаў. Гэты палац зрабіў бы гонар кожнай сталіцы свету.

За Пекінам на нашым шляху быў Гуанджоу (Кантон). У час, калі мы былі там, стала тэмпература ў дванаццаць восем градусаў цяпла. У Мінску ў гэты час, кажучы, быў мароз каля трыццаці градусаў. Так што ў час, калі нашы землякі тупіліся ў каўчугах ад марозу, мы ласаваліся апельсінамі і бананамі, сарванымі проста з дрэваў, якімі частавалі нас гаспадары камунары з народнай камуны Сінцзяо па Гуанджоу.

З Гуанджоу мы працягнулі дарогаю накіраваліся ў Ханжоу. Кітайцы гавораць — хто ў Ханжоу не быў, той і раю не бачыў. І мы пераканаліся, што прыказка гэтая скалася незалежна ад казачнай прыроды з вынікамі чалавечай працы, з дасягненнямі чалавечага таленту.

У Шанхаі, які быў наступным горадам на нашым шляху, мы наведалі завод электраабсталявання, які з'яўляецца горадзішчам вывазенага кітайскага народа. Сакратар партыйнага арганізацыйнага ўрада таварыш Пін Цзю, расказваючы аб гісторыі гэтага прадпрыемства, прывёў цікавыя

лічбы і факты. «Нашы турбагенератары, — з гонарам сказаў таварыш Пін Цзю, — лепшыя, чым амерыканскія і англійскія. Пры аднолькавай магутнасці вага нашых турбагенератораў на дваццаць працэнтаў меншая, чым вага турбагенератораў амерыканскіх і англійскіх».

Незабыўнае бражанне пакінулі і наведанне Нанкінскага ўніверсітэта, дзе студэнты наладзілі нам, савецкім турыстам, проста зманастаўлю. У якой выказвалі сваю вялікую любоў да нашай Савецкай краіны.

Маршрут наш закончыўся ў Пекіне, горадзе, дзе і пачынаўся. І тут мне хочацца расказаць аб тых сустрэчах у Кітайскай Народнай Рэспубліцы, якія сведчылі аб песняй дружбе, што звязвае кітайскі народ з беларускім народам, якія сведчылі аб нашых культурных сувязях.

Ні для каго не было новаю, што ў Кітайскай Народнай Рэспубліцы перакладаюць і чытаюць творы беларускіх пісьменнікаў, якіх выдалі і чытаюць у нас, у Беларусі, творы пісьменнікаў кітайскіх. У мям багажніцтва кітайскіх пісьменнікаў, выданыя БССР на беларускай мове і якія я ведаў з падарунка Таварыства кітайска-савецкай дружбы. Літаратурны сувязі кітайскага і беларускага народа — факт вядомы. Але адна справа ведаць аб гэтым тэматычна і зусім іншае, калі за дзесяць тысяч кіламетраў ад роднай зямлі, на другім канцы свету пачынае сустракаць словы: «О! Вы з Беларусі! Гэта — радзіма Янкі Купалы! Мы яго ведаем — перакладаем і чытаем. А я з'яўляўся ў нас у гэтых краях востраваў імянамі гэтамі і тымі».

кітайска-савецкай дружбы ў Пекіне таварыш Га Бао-шюань. Гэтыя словы я пачуў ў першы раз, калі знаходзіўся ў Пекіне, яшчэ на вазале, перад пастаю ў аўтобусе, які павёз нас у гаспадарню. Гэтыя словы глыбока ўхвалялі ўсіх беларусаў, якія чулі іх. Таму факт, што беларускім літаратурам ведаюць і любяць у Кітаі, мы знаходзілі ў першы і новыя пацвярджэнні. У Шанхаі нам давялося наведаць Народнае выдавецтва мастацкай літаратуры, у Пекіне, залучаючы гэтаму за кубкам смачага, духмянага чаю, якім так любяць частаваць гаспадары кітайскія сябры, пайшла расмова пра савецкую літаратуру. Задачы разліку замежнай літаратуры таварыш Сунь Цзі-цзінь расказаў аб той вялікай любові і папулярнасці, якой карыстаецца савецкая літаратура ў чытачоў Кітайскай Народнай Рэспублікі. Таварыш Сунь Цзі-цзінь сказаў, што савецкую літаратуру ў Народным Кітаі чытаюць з большым захапленнем, чым сваю, кітайскую. Мы вядом, зразумелі, што гэта быў жаод, пайшла слова гаспадары гаспадароў. Але ў гэтым жаодзе была і нейкая доля праўды, якая заключалася ў тым, што савецкую літаратуру тут сапраўды любяць, чытаюць. Пазней у Ломе кітайска-савецкай дружбы ў Шанхаі мы бачылі вялікую выстаўку кніг савецкіх пісьменнікаў, выданыя на кітайскай мове. Тут жа мы бачылі арганізаваную літаратурную выстаўку. На каўчугах, прымаданых на нітках да столі, былі напісаны назвы кніг савецкіх аўтараў. Прапанавалася ўсталяваць гэтыя аўтараў. Праўда, тут нават мы сустрэліся з цяжкасцямі, бо не адразу зразумелі, аб якіх аўтарах, аб якіх творцах, ідзе гаворка. Толькі пасля доўгага раздумна ўдалося зразумець, што гэта «Лед расце» — гэта «Алігія І. Эрэнбург», што «Працяг будзе» — гэта назва фільма «Паскончаная апавесць».

(Заканчэнне на 4-й стар.)

На Мінскім гадзінікавым заводзе паспяхова працуе камсамольская брыгада, якой кіруе Нэла Кавалеўская. Брыгада заняла першае месца па ліку за лістапад і снежань месцы мінулага года, спаборнічае за званне брыгады камуністычнай працы. Адной з лепшых работніц брыгады па праву лічыцца камсамолка Святлана Сафоненка. Пасля сканчэння сярэдняй школы яна чацвёрты год працуе на заводзе. Сафоненка выдатна асвоіла сваю спецыяльнасць, актыўна ўдзельнічае ў заводскай мастацкай самалейнасці.

На здымку: Святлана Сафоненка.

ЯКІЯ КНІГІ ВЫЙДУЦЬ У 1960 Г.?

З гэтым пытаннем мы звярнуліся да галоўнага рэдактара Выдавецтва Акадэміі навук БССР В. С. Асіноўскага.

У 1960 годзе аб'ём выпускаемых нам прадуцтваў павялічыцца ў параўнанні з мінулым годам на 200 друкаваных аркушаў, таварыць тав. Асіноўскі. Колькасць нашых выданняў значна ўзрастае, калі будзе пабудаваны другі корпус друкарні.

Многімі назвамі будзе прадстаўлена грамадска-палітычная і сацыяльна-эканамічная літаратура. У свет выйдзе праца Г. Аляксандрава, В. Каваліна, а таксама «Развіццё ўд. І. Леніным марксісцкага вучэння аб законах дыялектыкі» В. Горбача, «Аб ролі грамадскай і камуністычнай будаўніцтвы» Я. Галенякі, «Работа рух у Беларусі (1905—1907 гг.)» А. Воранавай, «Перадзвіжы мыслі» Беларусі XVII—XVIII ст. (калекцыя аўтараў), «Зборнік дакументаў і матэрыялаў па гісторыі Беларусі» (том другі) і інш.

Манатграфія «Развіццё беларускай сацыялістычнай культуры» асветляе асноўныя этапы становлення і развіцця беларускай сацыялістычнай культуры. Уяўляе цікавае калектыўнае праца «Статут Вялікага княства Літоўскага 1529 г.», якая з'яўляецца карысным дапаможнікам для студэнтаў юрыдычных, гістарычных і філалагічных факультэтаў ВНУ і навуковых устаноў не толькі Савецкага Саюза, але і краін народнай дэмакратыі.

Выдаць з друку кнігу па літаратуразнаўстве, мовазнаўству і мастацтвам, жыццю і творчасці Паліна Пестрака прысвечана манатграфія К. Хромчэнкі, у якой праналізаваны асноўны творы пісьменніка. Аўтар падрабязна спыніцца на рамане «Сустраенне на барыкадах», «Шляхі развіцця беларускай савецкай літаратуры», так называецца даследаванне Н. Перкіна, у якім характарызуецца літаратурны працэс 20—30-х гг., паказваецца становленне метад сацыялістычнага рэалізму ў беларускай савецкай літаратуры. У працы Ю. Пшыркова «Беларуская

савецкая проза» разглядаецца творчасць Я. Коласа, М. Лынькова, К. Крапівы, Ц. Гарнага, Эм. Бідулі, М. Зарыцкага, П. Галавача, К. Чорнага і інш.

У трэці выпуск калектыўнай працы Інстытута літаратуры АН БССР «Беларуская літаратура. Даследаванні і публікацыі» увайшлі артыкулы, прысвечаныя праблемам старажытнай, дакастрычніцкай і савецкай беларускай літаратуры. Раздзел «Публікацыі» ўключае ў сабе новыя верыянты паэмы «Тарас на Парнасе», успаміны бацькі Максіма Багдановіча пра сына і іншыя новыя матэрыялы. На шырокае кола чытачоў разлічана кніга «Любімы паэт беларускага народа», у якой змешчаны аўтабіяграфічныя тэксты, успаміны сваякоў і сучаснікаў Янкі Купалы, а таксама артыкулы літаратуразнаўцаў аб творчасці выдатнага песняра.

«Працы Інстытута мовазнаўства АН БССР» (выпуск сёмы) прысвечаны праблемам сучаснай беларускай літаратурнай мовы, дыялекталогіі і гісторыі мовы. П. Галановіч даследуе ў сваёй кніжцы пытанні дыялектнай асновы сучаснай беларускай мовы, якія належаць да ліку самых нераспрацаваных у тэарэтычных адносінах праблем мовазнаўства. Аўтар дае класіфікацыю сучасных беларускіх гаворак, указвае іх геаграфічныя межы і, аналізуючы мову буйнейшых

Творчая размова

Гэтымі днямі ў Тэатры оперы і балета адбыўся сход работнікаў тэатра, на якім былі падзелены вынікі працы за 1959 год. Доклад па гэтым пытанню зрабіў дырэктар тэатра П. Люторавіч.

У спрэчках па докладу выступілі салістка балеты І. Савельева, артыст балеты Г. Машок, дырэктар вытворчых майстаран Н. Міхайлаў, сакратар партарганізацыі М. Раманаў, брыгадзір сцэны В. Дзенісевіч, галоўны рэжысёр Л. Александровская і іншыя.

Рэгулярна будучы выхадзіць перыядычныя выданні «Весті АН БССР», «Даклады АН БССР».

беларускіх пісьменнікаў другой паловы XIX і пачатку XX стагоддзяў, робіць вывад аб дыялектнай аснове беларускай мовы. Карысны дапаможнік атрымаюць выкладчыкі, студэнты філалагічных факультэтаў, настаўнікі — «Хрэматэматы па гісторыі беларускай мовы» (частка 1).

Інстытут мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору АН БССР падрыхтаваў «Антырэлігійны зборнік», куды увайшлі артыкулы, прысвечаныя пытанням гісторыі з'яўлення рэлігіі на Беларусі, адносінаў беларускага народа да рэлігіі і атеізму. Аўтары паказваюць супрацьлеглы характар рэлігійнага светаспагляду, выкрываюць прыёмы і метады рэлігійнай прапаганды царкоўнікаў і сектантаў.

Зборнік «Беларуская мастацтва» (выпуск другі) складаецца з цікавых артыкулаў і матэрыялаў па гісторыі дзяржаўна-літаратурна і савецкага тэатра, музыкі, выяўленчага мастацтва і архітэктуры. Лепшыя прыклады казкачнага эпасу беларускага народа з'яўляюцца ў кніжцы «Казкі і легенды роднага краю».

Вялікім фактычным матэрыялам насычана праца А. Залескага «Быт беларускага сяляна ва ўмовах партызанскага краіны». Абгулены матэрыялы аб выдатнай з'яўе ў гісторыі народнай творчасці беларусаў дасць кніжка А. Якунай «Слуцкія паясы».

У маі 1960 г. будзе адзначана 115 год з дня нараджэння і 50-гадовага дня смерці Н. Н. Кіфіраўскага. Жыццё і дзейнасць выдатнага беларускага этнографіа будзе прысвечан нарыс Ч. Цыганова і інш.

Упершыню ў нашай рэспубліцы выйдзе зборнік «Беларускія частушкі».

Прыкмына быў сустрэты грамадскі выхавальнік у мінулым годзе «Дыялектычны слоўнік» Ф. Янкоўскага. У гэтым годзе будзе выдана другі выпуск слоўніка — працяг павяржэння. Гэтым жа аўтару належыць збор афарызмаў і высловаў беларускага народа «Крылатыя словы».

Рэгулярна будучы выхадзіць перыядычныя выданні «Весті АН БССР», «Даклады АН БССР».

Зусім нядаўна нашы дзеці атрымалі добры падарунак ад паэта Станіслава Шушкевіча — прыгожа аформленую кніжку вершаў «Сарочкі перамоў».

І вось перад намі новая, «дарослая» кніга паэта? І ў ёй мы таксама знаёмым яго своеасаблівыя паэтычныя тэмбы: мяккі і шчыры, пранікнёны голас.

Паэт любіць яркае, маладое, вясновае. Яго радзе наша імклівае жыццё, наша бурная плынь часу, юнацкі запал у працы савецкіх людзей, іх імкненне наперад.

Дзень добры усім, хто ўмее змагацца за веліч і шчасце вялікай краіны, хто ўперад ідзе перамогай, няспяняна —

вітае паэт людзей-творцаў. Мы не адзіны раз сустраем у яго верхах любімыя ім словы: «вясна», «маладосць», «няспяняна», «ўперад». Аднак паэт не ўпадае ў залішнюю пагожых слоў, не выходзіць са свайго ўраўнаважанага замялвання. Захапленне навакольным перадаецца раздумлямі, з адценнем добрага дыдактызму.

Даганю я свае леты, Хоць на ўскраю свету, —

жартуе паэт. І мы адчуваем у гэтай іранічнай усмешцы вялікага жыццязарту паэта.

*) «Дарогаю вясны». Мінск, 1959.

Дарогай вясны

любя своеасаблівае пачуццё ўрасту, калі чалавек хочацца вярнуцца на дарогу юнацтва і яшчэ раз азірнуцца, як добра сказаў Якуб Колас:

Сабраць з дарог каменні тыя, што губяць сілы маладыя.

Леты граба даганяць, бо адуюць раздасца «рэх маладосці».

На парозе села вясень, А мяне вясня у доме. Хто ж сюды старую прасіць? Хто паклікаў? Невядома.

«Вясня ў доме» — гэта добра выказанае адчуванне часу, нашай сучаснасці, агульнага народнага ўздому, выліканага паспяховай ходой да камунаў. У паэту не выпадкова часта сустракаюцца эпітэты: вяселы, сонечны, шчаслівы, чароўны, гаварлівы — май, добрае — сонца, гаманлівае — рэчка, імклівае — вясня, пудоўная — праца.

Паэт па-мастацку ўражальна выказвае пачуццё радасці сучасніка ад усведамлення велічыннасці ленинскіх ідэй.

У зборніку «Дарогаю вясны» дзве нізкі вершаў — «Дні майго маленства» і «Дзе лёцца шумна Ангара» і раздзел літаратурных пародыі.

Дні маленства паэта суналі з сучасна-гістарычным падзеямі Кастрычніка. Аднаўляючы іх у сваім вершы, паэт славёць рэвалюцыю, якая адрадыла яго і яго народу шырокі шлях да творчай радасці, да шчасця. Шчасце паэта ў яго адносіні з народам. У верхах «Размова з бес-

смертнасцю», «Янку Купалу», «Якубу Коласу» С. Шушкевіч правільна вызначае, што беларускі народ, развіваючы Кастрычнікам, ідуць дарогай рэвалюцыі, даў сілу сваім паэтам, мастакам, сонтамі крэнці зямлі роднай жыццё іх натхненне.

Народ жыве! Тут не краёна смерць паэта.

Расказаў пра мінулае свайго горада («Мой горад») паэт грана паказвае нашаму сучасніку веліч савецкага жыцця, аднае прыгажосць сённяшняга дня, якая здабыта ў пяккіх працы і барацьбе народа. З паучэннем гонару за сваю Радзіму заўвагае паэт:

Я сын гэтых вуліц! Мінчанін, не гоць я! Паўд Мінска гарэлі і шела і косці! Маё аднамураў, Радзіме адданых. Сачыліся кроўю глыбокія раны. Ад куляў пекельных. І ботані ката Магіла затоптана маці і брата... На Ленінскай плошчы — мінчанін, не гоць я!

Тут ярка палае агонь маладосці Маёй шматмільённай вялікай Алічын.

Прыкметы нашага часу адчуваюцца ў вершы «Дзе лёцца з шумам Ангара». Тонкі і разумны жарт у вершы «Закід бесмертнаму». Ньютон сцвярджае, што зямля на акватары крыху вышэйшая. Паэт не амаатар весті спрэчкі, да таго ж і не быў ён на акватары, але ён стаўляе сябе сярод Ангарскае плаціны, якая «трыста трыццаць рэк трымае», таму дасціпа аsembleваецца парэчыць Ньютону:

О, бессмертны! Быць не можа, што там вышэй! Гагоў даць слова: Адгэтуль я невыпакова Свет бацьку і Стары і Новы.

Жартаўлівае думка, выказаная проста і арыгнальна, вабыла ў паэтычным выражэнні глыбокі сэнсавы падтэкст, грамадска-палітычнае абавязуванне.

З вышні нашай сучаснасці адкрываюцца паэту новае далгалыця, па-новаму бачыцца «стары і новы

свет». Многа створана вершаў пра Ангара і Сібір, прысвечана ім рад вершаў і С. Шушкевіч. З вялікім заміланнем да спраў і людзей далёкай Поўначы і Сібіры гаворыць паэт. Ён у захапленні ад прыналежнасці небнай сіні, ад шырочкі разліваў бурных рэк з парогамі, ад высокіх гор у тым краі, дзе паэт шукаў «між абрыштны скалы каля рэчкі грывучых» «чарудзёныя ключы» ад «скарбаў бязмежных». І гэты чарудзёны ключы паэт знайшоў у чалавеку:

І часта вечарам у клубе прысьвітым Бывае зала перапоўнена народам, І выступае тут заўсёды свой, мясцовы, Мясцовы рэкі з рэчкі самародак. («Самародак».)

Байкі і пароды, якімі заключена зборнік «Дарогаю вясны», працягваюць паучэнне нявісці да той «брыдоты», што пільнуецца ў жыцці абывацельскага «дабрабыту», піхата і сіната жыцця. Ідал паэта — бескарыснае служэнне Радзіме, якая дарогаю вясны ідзе перамогай наперад.

Мы з табой тым багаты, што Гора жарыч, які сонца.

У зборніку вершаў «Дарогаю вясны» многа добрых думак і пачуццяў, выказаных па-майстарску, худала, яны вылікаюць у чытача добрае патрыятычнае пачуццё і даюць яму глыбокую мастацкую асалоу. Адчуваецца рука спрыяльнага паэта.

І таму велімі непрыняма сустракаць у зборніку радкі агульнага, мала выразнага, спалучэнні слоў наўдалыя. Вось ён, звычайны працазім:

Бачым на вуліцах мінскіх вясню — Нашу вясню у пудоўнай сталіцы. («Наш сонечны май».)

Альбо: «Мінчанін, не гоць я!» Тут спалучэнне слоў «Гоць я» ўспрымаецца на слых як адно слова «гоцца». Паэт часам непераборліва ставіцца да эпітэтаў. Станіслаў Шушкевіч — добры знаўца народнай мовы, і яму такія пралікі зусім перадараваны.

Д. ПАЛІТЫКА.

ДУМКІ АБ ТЭАТРАХ

(Заканчэнне. Пачатак на 2-й стар.)

збядняе вобраз савецкага чалавека, паказвае яго ва ўсёй велічы дум і пачуццяў і даіць яго на глебе грамадскіх і асабістых адносін, і выноўдзіце багаты матэрыял для дзейсных паводін героя на сцэне.

— Вам лёгка разважаш, — перапыніў рэжысёра драматург. — І нават даўдзіла, на што вы скардзіцеся, калі перад тэатрам такое багацце нашай усесаўзнай, сусветнай драматыкі, варты толькі добра пашукаць, знайсці, што троба. Але вы распанілі да апошняга часу, вам усё прынялі ды дай у рукі, ды яшчэ паказаны, каб прагнаты. А пачытаўшы, скрыніцеся і скажанае — «слаба». А вуль рэжысёр Г. Таўстаногоў не чакае Шакепіра. Ён бярэ пасрэдную п'есу «Студэнты» і робіць з яе цікавы спектакль, але да гэтага ён поўнай меры выкарыставаў усё багацце сучасных тэатральных сродкаў. У яго спектаклі і музыка, і архітэктура, і практычныя дыкарыялі, і радзіе-гука-шумны, і шмат іншага. Ён пашырае рамкі невялікай п'ескі аб вялікім жыцці нашай моладзі і паказвае спектакль у маштабах вапані Ён напайнае яго глыбокімі думкамі, выказанымі тэатральнымі сродкамі...

Я скончыў дыялог паміж драматургам і рэжысёрам і выкажу сваю думку. Я згодзен з рэжысёрам, што нашы драматургі вельмі неахвотна бярдуцца за тэмы сённяшняга дня, дзе троба правільна трымае майстарства ў псіхалагічным аналізе паводін герояў, бо лягчы, аналіза, вырашаныя тэмы з адкрытымі класічнымі супярэчнасцямі і аб ваіне. Я згодзен і з драматургам, што нашы тэатры вельмі інертна ставяцца да

фарміравання свайго рэпертуару. Мне давялося нядаўна пабываць у Віцебску, у Тэатры імя Якуба Коласа. Я паглядзеў там спектакль «Квартэт Алімбор» па п'есе Н. Віннікіна. Што ж, араду скажам, — тыповы вышад. П'еса вельмі вярхоўная і слабая. Аўтар усёмі сродкамі хоча захапіць глядачоў рамантычнай паводін сваіх герояў — малады людзей з аднаго двара. І хоць у п'есе шмат надуманага і нежыццёвага, тэатр і яго малады рэжысёр В. Браганцаў пастараліся зрабіць з п'есы яркі спектакль. Усе ўдзельнікі выкарысталі сваю творчую фантазію, і паказ атрымаўся жніццерадасны і вясёлы. Слабенкія

Выйшаў трэці зборнік...

«Кастрычнікам народжаным» — так называецца новая, трэцяя па ліку, кніжка твораў уздзяўчых літаратуры аб'яднання пры рэдакцыі газеты «Аўтазаводец». Чытачам папулярна аб'яднанні аўтазавоцкага «Гудок кітца» і «Заводскія зарніцы» шкава будзе зноў сустрэцца на старонках новай кніжкі зямляны праўшчы маладых паэтаў і празаікаў, працягнуць за іх ролі.

Раздзел паэзіі «З лірычных смуткаў» адкрываецца першым К. Гляйхенгауса «Стотысячнам». Паэт валодае тэхнікай вершаў, мэтава яго твораў проста, дасціпна. Асабліва ўдалы, на нашу думку, сюжэтны верш «Яе лёс».

Зарылася так у жыццё дзятчынны, што...
...Давным-даво пастойному солдату
Она вручила девичью любовь,
Смушная, пробралась утром в хату,
А он ушел, чтоб не вернуться вновь.

Над ней смеялись сельские паружки.
Ей кто-то дёгтем вымазал забор.
Она ночами плакала в подушку,
А днём стыдилась выгнать во двор...

Яна вымушана была пакінуць рэчывы кут і пайсці служыць да панюў.
А потым, калі ад «Грому Кастрычніка» паны ўцяклі за мяжу, яе ўзялі з сабою спераччы дабро. А «в прокатной хатке, оставаясь сын — любив беспутной плод», яюга не магла маці прынціпуць да сваіх груздзей. Ужо ў час Алічыннай вайны за яе прынеслі французы-партызаны савецкага маёра, зямляка. То быў яе сын. Ен паміраў ад ра...

...Куда идти, откуда ждать участя?
Громаден мир. Чужая жизнь в округу.
Ей так хотелось маленького счастья.

Нашла его и потеряла вдруг, — так заканчваецца гэтая вершаваная навада. Добра напісаны вершы К. Гляйхенгауса «Вясенняя ноч», «І жартам і сур'ёзна» і інш.

А вось як піша аб «сваёй карозе» малады зольны паят Ф. Чарня — былы рабочы завода, які зараз служыць у арміі:

Бывай, сяло. З сягоняшняе даты
Уявеш у віхры мараў і трыюў.
Нялёкая дарога ў салдата.
А ці ж бываюць лёгкімі дарогі?

Вершы Ф. Чарня маглі б быць лепшымі, калі б аўтар атрымаў сваю сававу дапамогу і прапанаваў некаторыя з іх. Ці то на няўважлівасці аўтара, ці па віне рэдактара В. Сарпаніка на старонкі зборніка трапілі недапрацаваныя вершы з такімі, напрыклад, радкамі:

Ды не дога застаетца Узале,
Аб сучаснасці вышпуншы верш; (?)
Дзе ўора крапіну ўалудзі, (?)
Рыштаванні ўзімаюцца ўверх.

Верш М. Касцюковіча «На канікулы» напісаны з настроем. Ярка пададзены ўспаміны пра дзяцінства, ...Што з гуртам падарасткаў
Расу пугаём абівала,
І ў бязвычым кветках-ялістках
Далекага шчыра шукала.

Сярод моладзі аўтазавоцка ёсць, безумоўна, і іншыя маладыя літаратары, якія пішучы на беларускай мове вершы, апавяданні. На вядлікі жаль, вершы М. Касцюковіча і Ф. Чарня, не ўлічваючы даволі слабага верша М. Халько, — усё, што на-

дукавалі аўтазавоцкі на ролнай мове. Гэтага вельмі і вельмі мала.

Праза ў зборніку пераважае. Ёсць тут апавяданні, нарысы, урывак з кнігі Успамінаў Е. Вайнура. Напісаная рэзнымі аўтарамі, творы гэтыя розныя і па мастацкіх якасцях. Удалым твора прыводзіцца апавяданне А. Карчагіна «Даведалася». Гэта хваляючы, завершаны твор псіхалогічнага плана, напісаны жыва і цікава.

...З таго часу, як доктар зайшоў у палату, дзятчынна глядзела на яго, не звольняючы вачэй. Ён здаваўся, што яна ведае яго... Спачатку адняліся ногі і рукі. Цяпер яна не можа гаварыць. А ёй так хацелася пагутарыць з доктарам!

Калі ў бальніцу прыехала яе маці, якая каласці была жонкай доктара, аразумей той, што хацела сказаць яму дачка. Ен пакінуў яе зусім маленькаю, але «серцам пазнала» яна бацьку...

Вельмі добра, што аўтар даў магчымасць падумаць чытачу самому аб далейшым лёсе герояў.

Сярод твораў зборніка выдатна вылучаецца раздзел нарысаў «Салдаты самігодкі». Яны ўсе прасякнуты любовю аўтара да свайго завода, да сваёй прафесіі. Шукаць, знаходзіць і ўкараняць у вытворчасць усё новае, пераважна — такая задача кожнага, хто ўжо сёння ідзе ў камунізм. Гэта добра разумеюць аўтары нарысаў.

Лепшым можна лічыць нарыс В. Тышкова «Спраўданае шчасце». Метанакіраваны, напісаны добрай літаратурнай мовай, ён радуе жыццёва. У ім ярка паказаны людзі новага трамвая, для якіх і праца і асабістае жыццё сталі спраўданым шчасцем.

Многа выйграў бы і нарыс П. Борына «Чалавек гарачай прафесіі», калі б аўтар больш «нагрузіў» сакратара партбюро сталеліцейнага цеха Лашкевіча. А то варта было яму толькі падумаць, што цэх топчаша на месцы, як у дзверы, пастукаўшы, увайшоў сталевар Барышкін. Ен прапанаваў павялічыць памеры печы — і справы пайшлі на лад.

Аўтары праводылі да кніжкі «Кастрычнікам народжаным» адрэз па адрэзілі чытачоў, што творы, змешчаныя на старонках зборніка, належыць не пісьменнікам-прафесіяналам, а ўздзяўчым літаратурна аб'яднання. Спраўды, хто не пісаў у юнацтве вершаў? Пара юнацтва, каханні заўсёды натхняла, давала людзям паэтычныя крылы. Аднак творчасць аўтазавоцка — гэта ў асноўным сур'ёзныя спробы адысці ад альбомнай лірыкі, ад наіўных апавяданняў. І не трэба было Н. Лук'янува небагі верш «Каханай» заканчваць альбомным шаблонам:

Я образ твой в душе лелею,
Всем сердцем искренне любя,
Я иногда себя жалею, (?)
Что жил так долго без тебя.

Гэтая «дэкадумна» канцоўка збядняе верш, яна — ліпшая. На такіх прыкладах чытач аразумее, што аўтары зборніка — не пісьменнікі-прафесіяналы і даруе ім «недахопы росту». Не даруе ён гэтага толькі рэдактарам.

А вось як неканонама траціць багачыны матэрыял Е. Вайнура. У невялікім урывку «Людзі ў брані» калейдаскапічная змена паэзіі не дае магчымасці разгледзець хоць бы адну з іх.

Мікола ВЕДАНОСАЎ.

«Лавіна стала, казалось, неукротимо надвигается на горстку советских танкистов». — так гаворыцца аб пачатку варажай атакі, а праз якіх пяць радыкоў даведла: «Фашисты не выдержали огня и повернулись». А боў чытач так і не ўбачыў. Крмы ніжэй на гэтую «горстку» танкістаў спынуліся авіябомбы, агонь мінаметаў і гарматаў, а потым — зноў пайшлі танкі. У савецкіх байцоў скончыліся боепрыпасы, і камандзір Квачадзе паўёў сваю машыну ў дабавую атаку. Вось ён ужо выбараўся з палючага танка, лабраўся за адзінага буйалага і... тут яму было загадана прыбыць на КП.

«Он едва держался на ногах, но, узнав, что я собираюсь в ночную разведку, стал уговаривать (гэта ў арміі!) мяня зыць яго ўместе з экіпажам». — піша аўтар. Разведчыкі захапілі варажы танк, спайноўла дабраўся да мэты, адрыўлі агонь і «от зарева горящих машин стало светло».

І ўсё гэта на двох старонках! Каб чытач павярнуў фактам, з якіх кожны сам па сабе можа быць асновай асобнага твора, іх трэба інакш дадзесці, паназаць, раскрыць самую сутнасць. «Намалываць» мастацкімі сродкамі, а не пераць скоргаваоркай. Атрымліваецца не зусім сур'ёзная размова аб вайне.

І Дзядзюля ў нататках «Навагодні падарункі Васьі Ляўбухіна» паведаміў аб цікавых фактах з часу Алічыннай вайны. Аўтар гэтых радыкоў вядомы факт пасылаў ў варажы гарнізон запрэжанага каня з мінай у санях, на якой падарвалася некалькі паліцаў. Павярць гэтым і чытач. Але ніколі ніхто не павярць і Дзядзюлю, калі ён пачынае апавядаць пра другі выхад, дзе адні партызан здохлі павесіць пад мостам стокіаграмавую бомбу. «Она высказывалась на рук. ломала крепление» (!) Яшчэ б! Але Васю чым бы што. Ен «схватился мокрими руками за обледневший металл и ахнул: куски кожи остались на металле, появилась кровь...» А чытач ужо не верыць у існаванне бомбы і не хвалюцца. Пагнаўшыся за эфектам, аўтар адыйшоў ад жыццёвай праўды.

І апошняе: ці патрэба ў зборніку быка В. Мязьведзева «Свіная пад дубам»? Гэта перадач адзінаемай байкі І. Крылова. Нават радкі

—Ведь это дереву вредит, —
Ей с дуба ворон говорит, —
належаць вялікаму байкапіцу. Аўтар аб'яўляе ў канцы:

Тому, кто скажет мне:
«Не ново,
Читали, дескать, у Крылова»,
Могу ответить, что живу
И здравствуют поньше
Такие сныны.

Ну і што з таго? Байка ж чужая. Не перапісваць жа нам «янава», напрыклад, Чалава, героі твораў якога сустракаюцца яшчэ і сёння.

Хочацца пажадаць рэдактару газеты «Аўтазаводец» В. Сарпаніку і літаратурнаму рэдактару зборніка Н. Гарцееву (дарэчы, у кніжцы ён чымсьці называецца мастацкім), каб надалей іхны кіраваліся правіламі: кожны новы зборнік аўтазавоцка павінен быць лепшым за папярэдні. Магчымасці для гэтага ёсць. Сведчанне таму — усё лепшае, аб чым тут гаварылася.

Мікола ВЕДАНОСАЎ.

На другім паверсе бібліятэкі імя У. І. Леніна ў Мінску ў невялікім пакоі размясцілі аддзел беларускай літаратуры. Тут заўсёды ёсць чытацкія залы, дзе людзі розных прафесій і ўзростаў. І прыходзяць яны сюды па розных справах. Аспірант або навуковы супрацоўнік працуе над тэмай з гісторыі беларускага мастацтва ці літаратуры. Студэнт універсітэта піша дыпломную працу. Журналіста цікавіць друк перадыку станаўлення Беларускай савецкай дзяржавы. А ёсць і такія наведвальнікі, якія жадаюць прачтэць каталог твораў пісьменнікаў рэспублікі. У аддзеле можна сустрэць мастакоў, кампазітараў, артыстаў.

У аддзеле захоўваюцца радыкі выданы твораў Я. Купалы, Я. Коласа, М. Багдановіча, Эм. Бядулі. Вялікую каштоўнасць уяўляе зборнік вершаў Я. Купалы з праўкамі і заўвагамі аўтара.

Адзін з толькі аб'яўляе наведвальнікаў патрэбнай літаратуры. Тут вядзецца і навукова-даследчая работа — выдасць бібліятэкі, глянды, бібліяграфічныя даведкі аб жыцці і літаратурнай дзейнасці беларускіх пісьменнікаў.

У аддзеле захоўваюцца шматлікія літаратурныя матэрыялы, якія сведчаць аб сувязях беларускай, рускай, украінскай, грузінскай і іншых літаратур.

На здымку: у чытальнай зале аддзела беларускай літаратуры бібліятэкі імя У. І. Леніна. Фота У. Крука.

ПЕРАД ВЯЛІКАЙ СЦЭНАЙ

Першы год сям'годкі адметны вядлікай перабудовай усёй сістэмы народнай адукацыі ў нашай краіне з мэтай набліжэння навучальнага працэсу да патрэб жыцця. Гэту перабудову можна назіраць і ў Беларускай дзяржаўнай кансерваторыі. Тут створана оперная студыя, у якой студэнты маюць магчымасць прымяняць набыты спецыяльныя веды на практыцы, каб яшчэ больш развіць свае музычныя і вакальныя здольнасці.

Нельга таксама недаацэньваць значэння опернай студыі як мастацкага калектыву, які здолее і павінен будзе апераўнава абслуговаць працоўных калгасаў, саўгасаў, буйных прамысловых прадпрыемстваў і новабудуўлі рэспублікі, спрыяючы далучэнню шырокіх мас народа да музычна-сцэнічнага мастацтва, эстэтычнаму іх выхаванню.

Опера ўбірае ў сабе амаль усё віды і жанры мастацтва. У ёй злітыя ў непаўназначнае адзінства вядлікае эмацыянальнае сіла музыкі, выразнасць чалавечага голасу, дзейнасць драматычнай ігры, прыгажосць танцавальнага і выяўленчага мастацтваў. Таму аразумела, што ў пастаноўцы кансерваторскай студыі оперных твораў прымаюць удзел студэнты ўсёй спецыяльнасці: будучыя спевакі, аркестранты, піяністы, хармаістры.

Наш першы спектакль павінен прадэманстраваць не толькі ўзровень вучэбна-выхавальнай работы ў кансерваторыі, але і адлюстравць творчы накіраванасць маладога мастацкага калектыву. Кіруючыя гэтымі меркаваннямі, кафедра сольнага спявання і опернай падрыхтоўкі спыніла выбар на геніяльным творы сусветнай музычнай літаратуры — оперы Моцарта «Вяселле Фігаро». Гэты твор вядлікага кампазітара, разам з «Дон-Жуанам» і «Чароўнай флейтай», — вяршыня яго опернай творчасці.

«Вяселле Фігаро» ўсё дуодна: шматлікі арні, аб якіх буйнейшыя рускі крытык А. Сяроў гаварыў, што «адна такая арня пераважае цэлыя оперы», дуэты, трыо, квартэты, грандыёзны фінальны ансамбль другога акта, нарэшце, вядлікі ансамбль, якім закінваецца опера. Гэта сапраўды палымны гімн шчасцю, нястрымнай вяселлі.

Сольныя партыі оперы напісаны ў арчунчай тэстурі, але патрабуюць ад выканаўцаў пэўнага майстэрства вакалізацыі. Разнастайнасць форм — арні, дуэты, трыо і іншыя больш складаныя ансамблі — каштоўны матэрыял для развіцця музычна-вакальных здольнасцей маладых спевачкоў. Сам па сабе жанр камічнай оперы патрабуе дакладнай дыкцыі, умения данесці глыбокі сэнс кожнай праспяванай фразы, дасканаласці сцэнічных павадін. У гэтым сэнсе опера «Вяселле Фігаро» — выдатная школа выхавання спевачка-акцёра. Яна ж патрабуе і высокага музычнага выканання аркестраваных партый, вядлікай і сур'ёзнай работы піяністаў-канцэртмайстраў як у працэсе вывучэння партый вакалістамі, так і ў спектаклі (усе рэчытацыі, дзіпсаньы Чайкоўскім, ідуць у суправаджэнні фартэпіяна).

Усё гэта лішні раз сьведчае, што

наша кансерваторыя правільна абрада для адкрыцця опернай студыі вядомым твором Моцарта.

У «Вяселлі Фігаро» — трынаццаць дзеючых асоб, што таксама мае значэнне, таму што дае магчымасць ахапіць опернай практыкай амаль усю студэнцка-вакальную факультэты. Да ўдзелу ў спектаклі прыцягваюцца і наядуныя выпускнікі Беларускай кансерваторыі, якія па розных прычынах не здолелі працягнуць практычнае дзейнасць опернага профіля. Удзел у студыйнай пастаноўцы бласпярэчна прынесе ім карысць.

Ролі размеркаваны з улікам ступені падрыхтоўкі студэнтаў. Так, напрыклад, партыю Фігаро выканаюць выпускнікі І. Пятровіч і М. Пушкароў, партыю графа — студэнт ІВ курса І. Сахароў, Бартало — выпускнік Е. Пятроў і студэнт ІВ курса Ц. Цыркуноў. Базілю — выпускнік В. Гур'еў і студэнт ІІІ курса Я. Кідуля. У партыі Суэаны выступіць выпускніца Л. Жытніківа і студэнтка ІВ курса Э. Берзіна, у ролі графіні — студэнтка ІВ курса С. Лашкевіч і студэнтка ІІІ курса Т. Маскаленка. У оперы прымуць удзел студэнтка Е. Пузырская, Р. Нагаева, а таксама былыя выпускніцы Б. Грэйбо, Дубіроўчыца і студэнтка ІІІ курса І. Кідуля.

Кафедра разглядае пастаноўку оперы як вучэбны працэс, арганічна звязаны з усёй работай музычна-навуковай установы. Гэты прычыны лёг у аснову дэталёвае распрацаванага плана падрыхтоўкі спектакля. Гэтым планам прадугледжаны не толькі тэрміны заканчэння кожнага этапу работы, але і тэматыка вучэбна-выхавальных заняткаў, папулярныя сродкі працоўных студыйнай пастаноўкі.

Да сярэдзіны мая 1960 г. мы павінені выпусціць наш першы спектакль. Каб лепш прасвецці вучэбна-выхавальную работу са студыйцамі, намечаны рад дакладаў і лекцыяў, практычна-падрыхтоўчы ўрокі. Удзельнікі студыі праслухалі ўжо даклады аб жыцці і дзейнасці Бамаршэ — аўтара камедыі, на сюжэт якой напісана опера, а таксама пра Моцарта. Зроблены музычна-сцэнічны аналіз оперы па кожнаму акту з праслухоўваннем яе ў выкананні артыстаў Усеазападнага радыёкамітэта (магнітафонны запіс).

У асноўным закончаны эскізы афармлення будучага спектакля. У афармленні адлюстраваны асабістасці асобі. Яны зручнае для перастаноў, а таксама для вядзёўцаў са спектаклем у клубы і палаты культуры. Студэнты павышаныя заняткаў разнаўчыванне партый. Наперадзе — аркестраваны і сцэнічны рэпетыцыі. Не выключана магчымасць, што паспяховае вырашэнне арганізацыйных пытанняў і мастацкая якасць работ нашай студыі дазваляць у далейшым іе калектыву вырасці ў маладзёжны оперны тэатр Беларусі, які здолее стаць і пасильныя яму музычна-сцэнічныя творы беларускіх кампазітараў.

С. КАПАРА,
загадчык кафедры сольнага спявання і опернай падрыхтоўкі Беларускай кансерваторыі.

Наша кансультацыя

Многія артысты і рэжысёры тэатраў БССР зьяўляюцца ў БРК саюза работнікаў культуры з пытаньнямі аб працоўных нормах. Рэдакцыя лічыць, што адказы на іх будучы цакавымі для дзіх работнікаў мастацтва.

ПЫТАННЕ. Як праводзіцца ўлік выканання нормы выступленняў артыстаў тэатраў у спектаклях?

АДКАЗ. Улік праводзіцца ў канцы квартала. Гэта азначае, што ў адным месяцы ў артыста можа быць больш выступленняў, а ў другім — менш. Таму, калі дыржыцкі тэатра не прадставіла артыста магчымасці ўдзельнічаць у гэтым месяцы ў вызначанай для яго колькасці спектакляў, вярды месячны аклад за іх захоўваецца.

Пры выстуненні артыста ў спектаклях звыш устаноўленай для яго месячнай нормы адміністрацыя апавядае перавыкананне.

Перавыкананне месячнай нормы выступленняў у межах двух спектакляў звыш месячнай нормы ўключаецца ў квартал, а падлік робіцца пасля заканчэння гэтага квартала.

Удзел у спектаклях звыш указаных двох пастаноўках аплачваецца пасля кожнага месяца, незалежна ад квартальнага ўліку. Кожны дадзены звыш нормы спектакль аплачваецца з разліку месячнай зарплаты, падзеленай на ўстаноўленае для артыста месячную норму выступленняў. Перавыкананне ў час гастролей або на стаячары артыстаў месячнай нормы выступленняў у спектаклях, у выніку работы ў дні іх адлалчэння, уключаецца ва ўлік норм выступленняў на агульных падаставах і патрабуе аплаты ва ўказаным вышэй пададаку.

Месячная норма выступленняў у спектаклях у выпадку хваробы артыста, адлалчэння, вызначана ў год работ для вызначаных дзяржаўных або грамадскіх аб'яўляўчых апавадзін (прапарыянальна) зніжэння.

Пры выстуненні артыста ў спектаклях на стаячары і ў гастрольнай пеездзе ў дні яго адлалчэння ўстаноўлена для яго месячная норма выступленняў у спектаклях не павялічваецца.

ПЫТАННЕ. Як устаноўлены павырады ўліку рабочага часу ў тэатра?

АДКАЗ. Асаблівае работы тэатра патрабуе раздзялення працоўнага дня на дзве палавіны: першая палавіна — падрыхтоўчыя работы да спектакля, другая палавіна — правядзенне спектакля.

Дыржыцкі тэатра абавязана забяспечыць работнікаў перапынак працяглашай і вярэняй работай працяглашай не менш дзюох з палавінаў гады і перапынак паміж заканчэннем вярэняй і пачаткам рэпетыцыі работы не менш дзюэці гады.

У рабочы час работнікаў мастацка-тэхнічнага персаналу залічваюцца: а) час, затрачаны на ўдзел у рэпетыцыях, уключваючы ўрокі, тэнаж, заняткі па тэхніцы мовы, танцах і грыву з моманту прыходу на работу; б) час, затрачаны на ўдзел у правядзенні спектакля, а таксама на падрыхтоўку і завяршэнне яго (грываванне, разгрымыванне, касцюмаў, падрыхтоўка, разборка, падноск, адноск дэкарацыі і інш.); в) час, затрачаны пры выязнах (за межы горада) спектаклях у моманту ўдзі на зборны пункт да прыезду ў тое месца, дзе прызначаны спектакль, і час, затрачаны на праезд назад.

Калі калектыву вяртаецца з выязнога спектакля пасля дванаціці гады дзін часу, пачатак дзённых рэпетыцыі наступнага дня пераносіцца на больш позній галзін.

Калі час вьездру на паралельны спектакль прызначаецца раей звычайнага выкліку, чым на вярэняй спектакль, час дзённых рэпетыцыі прапарыянальна скарачаецца або пераносіцца на больш ранія гадыны, пры ўмове захавання ўстаноўленай перапынку паміж заканчэннем вярэняй і пачаткам раніяшай работы.

Пры правядзенні двух спектакляў у адзін дзень, прагоннай, маніроўчай або генеральнай рэпетыцыі і спектакля на працягу аднаго дня, адміністрацыя можа прыняць работнікаў твораца і мастацка-тэхнічнага персаналу, які ўдзельнічае і абслуговае спектакль і рэпетыцыю, да работы ў гэты дзень звыш і нармальнага васьмігадынага рабочага дня.

І. МІХАЙЛАЎ,
інспектар ЦК Саюза работнікаў культуры.

Да ўвагі падпісчыкаў!
Праводзіцца падпіска
НА ЧАСОПІС
„БЕЛАРУСЬ“
на люты месца і да канца 1960 года.

ПАДПІСНАЯ ЦАНА:
на 1 месца 3 руб.
на 3 месцы 9 руб.
на 6 месцаў 18 руб.
на 9 месцаў 27 руб.

«Беларусь» — ілюстраваны літаратурна-мастацкі і грамадска-палітычны часопіс, орган Саюза пісьменнікаў БССР. У часопісе друкуюцца апавяданні, мастацкія нарысы, вершы, фотанарысы, п'есы, рэвізіі на новыя кнігі, артыкулы на пытаньнях гісторыі, літаратуры, этнаграфіі, навуцы; матэрыялы па гісторыі роднага краю, спартыўныя матэрыялы, куток гумару, пароды жанчым; друкуюцца «Саронка рыбалова і палюўчычага».

У кожным нумары змешчана каляровыя рэпрадукцыі з карцін вядомых мастакоў, маладых мастакоў і дадатка — зоры для каляровай вышпунчы ў фабрах, моцы, зоры для вышпунчы. Часопіс выходзіць адзін раз у месца на 32-х старонках. Падпіска неабмежаваная.

ГАЗЕТНА-ЧАСОПІСНАЕ ВYДАВЕЦТВА.

Незабыўныя сустрэчы

(Заканчэнне. Пачатак на 3-й стр.)

Але вернемся да гутаркі ў Народным Шахэйскім выдавешце. Нам расказалі аб тым вядлікім месцы, якое зьямае ў планах выдывештва класічная і сучасная савецкая літаратура. З вядлікай радасцю пачула я аб тым, што ў Шахэйскім народным выдывешце выдываць і нашу, беларускую літаратуру. У пераказе пісьменніка Лі Ян-міна выйшла апавесць Якуба Коласа «Дрытва», якая тут называецца «Дзея Талат». Паэт Лань Мань пераказаў паву Якуба Коласа «Рыбакова хата» і яна ўжо выйшла асобным выданнем. Цяпер зьяхадзіцца ў вытворчасці і трылогія Якуба Коласа «На ростанях». Пісьменнік Ван Чжэнь-ю ўжо закончыў яе пераказ.

— У 1957 годзе, — сказаў таварыш Сунь Ця-цзін, — мы выдалі паву Аркадыя Кулішова «Помогіце памоць». Зараз гутарыцца новая вядлікая гэтага пераказу. Акрамя таго, Шахэйскае народнае выдывештва вышпунскае зборнік вершаў і апавяданняў пісьменнікаў народнага СССР, куды ўваходзяць апавяданні і вершы беларускіх пісьменнікаў.

Кітайскія сябры паставілі рэкамендаваць і новыя творы беларускіх пісьменнікаў для выдання ў Шахэйскім народным выдывешце. І нам прыйшлося расказаць аб злыбках нашай літаратуры, параці некаторыя творы, якія на нашу думку, былі б цікавымі і для чытача Кітайскай Народнай Рэспублікі.

Расказалі мы таварышам з Шахэйскага народнага выдывештва і аб тым, якой любовю і папулярнасцю камястоўца ў Беларусі творы кітайскіх пісьменнікаў. Мы расказалі аб тых кнігах, якія былі выдзены ў апошні час у Дзяржаўным выдывешце БССР у пераказе з кітайскай мовы на беларускую. Таварышы былі задаволены абаром кніг для выдання і ў сваю чаргу параілі:

новыя творы, якія, на думку таварышшаў, варта таго, каб быць выдзенымі і на беларускай мове.

Мы цёпла развіталіся, абяцаючы і надалей патрамаваць дзелавы сувязі, шчырае сяброўства.

У горадзе Ханджоу мы сустрэліся з пісьменнікам Сю Чын-венам. Даведналася, што ў горад пыхаўся лавозеры Сіху — прагулку гэту прапанаваў нам таварышчы з Таварышска-кітайска-савецкай дружбы. Таварыш Сю Чын-вен з ахвотай прыняў нашу прапанову. Завязалася шчырае гутарка. Аказваецца, таварыш Сю Чын-вен — вучань вядлікага кітайскага пісьменніка Лу Сіня, аўтар многіх кніг, у тым ліку і кніг аб Лу Сіні. Я сказала таварышу Сю Чын-вену, што ў нас, у Беларусі, куды вядлікі выдывешце, наядуныя быў выдзены аднатомнік выбараных твораў Лу Сіня. Сю Чын-вен выказаў сваё вядлікае задавальненне тым, што Лу Сіня ведае і беларускі чытач. Ен